
2Γ-Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

**Iβ) Στη συνέχεια επεξεργαζόμαστε
(ομαδικά – εταιρικά – ατομικά)**

1. τις Εικόνες – Πηγές και
2. τα Κείμενα – Πηγές
του κεφαλαίου

(Όχι όλα!)

3. Ψηφιδωτή παράσταση ρωμαϊκού αγροκτήματος (Γένυδα, Εθνικό Μουσείο)

5. Άρτος και θεάματα

Οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες για να κρατούν ικανοποιημένους τους κατοίκους των μεγάλων πόλεων, που έκαναν συχνά εξεγέρσεις, τους πρόσφεραν δωρεάν γεύματα και δωρεάν διασκέδαση (άρτος και θεάματα). Αντά τα θεάματα ήταν κυρίως μονομαχίες και θηριομαχίες.

5.1 Μια παράσταση στο Καλοσσαίο.

Πολλά άτομα μονομαχούσαν, ενώ άλλοι πολεμούσαν μεταξύ τους σε ομάδες, στην ξηρά ή στο νερό. Τότε πλημμύρισε ξαφνικά το αμφιθέατρο και έφεραν μέσα αλογα και ταύρους και άλλα κατοικίδια, που είχαν εκπαιδευτεί να κινούνται στο νερό όπως στη στεριά. Έφεραν και ανθρώπους πάνω σε τλιόια, οι οποίοι άρχισαν να ναυμαχούν.

Κάσιος Δίων, *Ιστορία της Ρώμης*

5.2. Το Καλοσσαίο της Ρώμης, όπως είναι σήμερα

4. Ο Τίβερης αρτηρία ζωής για τη Ρώμη

4.α. Ο Τίβερης ποταμός

Η Ρώμη δεν είναι παραθαλάσσια. Ο Τίβερης ποταμός όμως, που ήταν πλωτός, συνέδεε την πόλη με τη θάλασσα και με όλα τα λιμάνια της Μεσογείου. Καθημερινά ανέβαιναν τον Τίβερη 25 φορτηγίδες¹, μεταφέροντας σιτάρι στη Ρώμη και κοντά τους άλλες, φορτωμένες λάδι, κρασί, τρόφιμα, μέταλλα, υλικά οικοδομής και άλλα είδη για την αγορά. Οι Ρωμαίοι, εκτιμώντας την αξία του Τίβερη για τη ζωή τους, τον τιμούσαν και τον λάτρευαν ως θεό.

Will Durant,

Παγκόσμιος Ιστορία του Πολιτισμού

4. Ο ρωμαϊκός στρατός αντιμετώπισε αποτελεσματικά τις επιθέσεις των Ούννων.

Με την ίδια ευκολία οι Γόθοι κατέκτησαν τις δυτικές επαρχίες, της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Ιταλίας. Στην τελευταία μάλιστα, ο αρχηγός των Οστρογόθων **Θευδέριχος** ίδρυσε το «γοθικό βασίλειο της Ιταλίας» με πρωτεύουσα τη **Ραβέννα**.

Έτσι το 476 μ.Χ. το δυτικό ρωμαϊκό κράτος διαλύθηκε οριστικά.

- Γιατί ο Θεοδόσιος χώρισε την αυτοκρατορία;
- Με ποιους τρόπους αντιμετώπισε το Ανατολικό τμήμα τους κινδύνους από τις επιδρομές;
- Ποιους εχθρούς αντιμετώπισε και πώς το Δυτικό τμήμα;

5. Εξελληνισμός του Ανατολικού κράτους.

5.1. Η αυτοκράτειρα Ευδοκία έφερε την ελληνική Παιδεία από την Αθήνα στην Κωνσταντινούπολη.

«Στο Ανατολικό κράτος έγιναν σημαντικές εσωτερικές αλλαγές στη διάρκεια του 5ου αιώνα. Ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος Β' και η Ελληνίδα σύζυγός του Ευδοκία ίδρυσαν στην Πόλη το Πανδιδακτήριο, ένα είδος Πανεπιστημίου της εποχής. Τα μαθήματα σ' αυτό διδάσκονταν στην ελληνική και τη λατινική γλώσσα. Από τους 31 καθηγητές του οι 16 δίδασκαν στην ελληνική και οι 15 στη λατινική γλώσσα. Και στις δύο γλώσσες ακόμη συντάσσονταν οι διαθήκες των πολιτών, οι αποφάσεις των δικαστηρίων και τα διατάγματα των αυτοκρατόρων». Έτσι η ελληνική γλώσσα έπαιρνε επίσημη θέση στη διοίκηση του κράτους.

Διον. Ζακυνθού, *Βυζαντινή Ιστορία*.

6. Οι Ούνηοι

«Οι Ούνηοι ήταν μικροί αναστήματος και γρήγοροι στις κινήσεις. Ήταν ακόμη επιδέξιοι ιππείς και τοξότες. Είχαν ευρείς ώμους, αγχένα δινατό και πάντοτε άκαμπτο από περηφάνια. Σκληραγωγούσαν τα νεογέννητα παιδιά τους και χάραζαν με σπαθί τα μάγουλά τους, για ν' αντέχουν στα τραύματα. Τα τρομερά χαρακτηριστικά τους προκαλούσαν φόβο στους αντιπάλους τους, οι οποίοι τρομοκρατούνταν και τρέπονταν σε φυγή, όταν έβλεπαν το παραμορφωμένο τους πρόσωπο και τα μικρά τους μάτια».

Ιορδάνης (Γότθος ιστορικός)

¹φορτηγίδα: πλοίο μεταφοράς φορτίων.

1. Επεξεργάζομαι τις **εικόνες** – πηγές:

α) Ξεκινώ από το **κέντρο** προς τα **άκρα**
και περιγράφω:

*«... στο κέντρο, στο βάθος, στην πάνω δεξιά γωνία,
κάτω από, πάνω σε, ανάμεσα...»*

...βρίσκεται, υπάρχει, φαίνεται, προβάλλει...»

β) Κατόπιν, σχολιάζω την **εικόνα** – πηγή
και τη συσχετίζω

με την ιστορική αφήγηση
που προηγήθηκε

2. Επεξεργάζομαι τα κείμενα – πηγές:

Οι μαθητές τα διαβάζουν φωναχτά
ή σιωπηλά,

και *ερωτώνται*

[...αλλά και μαθαίνουν να ρωτούν]

για τη σημασία τους
και τη σχέση που έχουν
με την ιστορική αφήγηση
που προηγήθηκε

▶ **Επίσης, με τις κατάλληλες
ερωτήσεις**

*(που αλλού, πότε άλλοτε,
ποιο παρόμοιο γεγονός θυμάστε...)*

**φροντίζω να κάνω τη μεταφορά
και την εφαρμογή
της νέας γνώσης (**transfer**)**

- Λχ. Αν διδάσκω για την **ανατίναξη της Γέφυρας του Γοργοπόταμου** (στην ΣΤ΄ Δημοτικού), ρωτώ τους μαθητές τι γνωρίζουν ότι είχε συμβεί στην ίδια περίπου περιοχή τα παλαιότερα χρόνια και γιατί...

(*Μάχη Θερμοπυλών, Μάχη της Αλαμάνας*)

- Αναφορά στην «**ιστορική πυκνότητα**» της περιοχής (;)

Επισήμανση:

- Σε κάθε περίπτωση, φροντίζω να εξοικειώσω τους μαθητές με την ερωτηματοθεσία

(= δε δίνω αμέσως τις απαντήσεις,

μεταφέρω το ερώτημα στην τάξη,

ή σε επιλεγμένο μικρό κείμενο
τους καλώ να θέσουν ερωτήσεις,
εταιρικά ή ομαδικά...)

- **ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΩ
ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ**

**κάνοντας ειδικά μαθήματα
από την αρχή της σχολικής χρονιάς...**

Iγ) Προχωρούμε στις δραστηριότητες
του *Βιβλίου του Μαθητή*
και του *Τετραδίου Εργασιών*

(επιλέγω ποιες θα γίνουν σε ατομική,
εταιρική ή ομαδική μορφή)

▶ Διευκρινίζω πάντοτε τι ζητά η δραστηριότητα...

Ιδ) Επεξεργαζόμαστε «**αποκλίνουσες ερωτήσεις**»:

■ Ένα είδος τους είναι τα «**What if's...**»

→ **Τι θα συνέβαινε αν...**

κέρδιζαν οι Πέρσες στη Σαλαμίνα

(ή ...οι Γερμανοί στον Β' Π.Π.)

αν σκοτωνόταν ο Θεμιστοκλής,

αν εμφανιζόταν άλλος εχθρός,

αν δεν εξασφαλιζόταν η συμμαχία,

αν δεν έκαναν ειρήνη,

αν γινόταν σεισμός ή πλημμύρα...

αν

► **Ελεύθερη συζήτηση, προφορικές ή γραπτές**

ανακοινώσεις (= allo-histories)---

Όταν έχω χρόνο...

Ιε) Δραματοποίηση – παιχνίδια ρόλων

Ιστ) Επιλέγω τις δραστηριότητες που θα τεθούν
ως κατ' οίκον εργασία (1 ή 2)

Ιζ) Ανακεφαλαίωση με **2 – 3 ερωτήσεις**
που διερευνούν την επίτευξη
των στόχων του κεφαλαίου

**Iη) Σε ώρες «Ευέλικτης ζώνης»
ή Εικαστικών (ή στο σπίτι):**

ζωγραφίζω,

σχηματίζω με πηλό ή πλαστελίνη,

φτιάχνω μακέτες, χάρτες και προπλάσματα...

δραματοποιώ (παιχνίδια ρόλων),

μελετώ ιστορικά μυθιστορήματα...

-
- Ακολουθώ λοιπόν αυτά τα 18 **(In)** βήματα στη διδασκαλία της ιστορίας στοχεύοντας συνεχώς:

α) στην ευρύτερη και βαθύτερη **κατανόηση** του μαθήματος από τους/τις μαθητές/τριες

β) στον **εθισμό** τους στην **πολύπλευρη μελέτη** και **επεξεργασία** των γνωστικών αντικειμένων

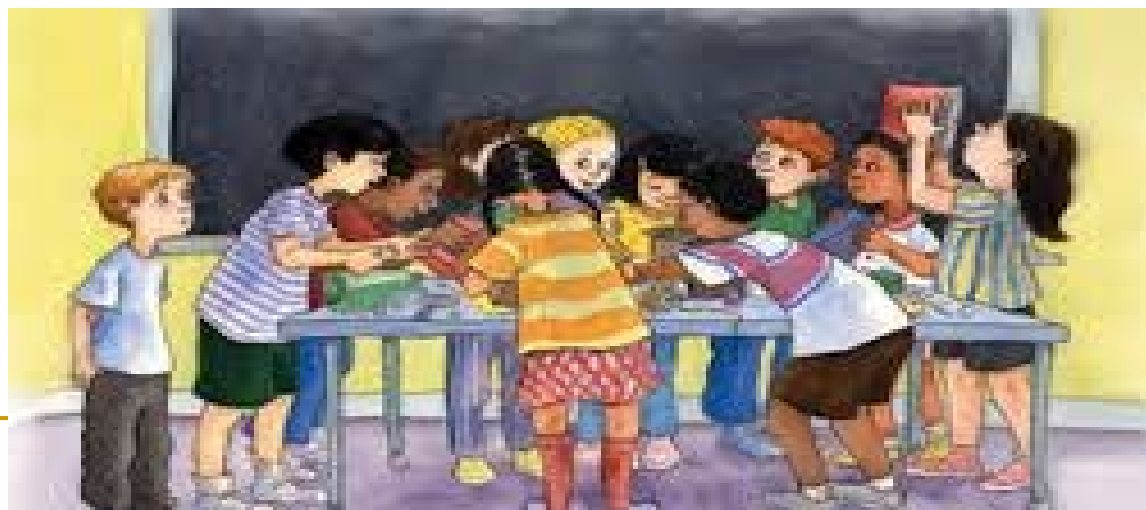

2. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
«ΤΕΧΝΗΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ –
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»

**A) Εντοπίζουμε το χρόνο, την περίοδο
και τον τόπο στον οποίο αναφέρεται
το ιστορικό κεφάλαιο**

*(... Ιστορική Γραμμή,
Ιστορικός Χάρτης,
Ιστορικό Πανόραμα...)*

**B) Επίδειξη, ανάγνωση, συζήτηση – επεξεργασία
εικόνων, φωτογραφιών,
κειμένων, προπλασμάτων...**
(ατομικά, εταιρικά ή ομαδικά)

Γ) Αναγραφή στον πίνακα,
κάτω από τον τίτλο του μαθήματος,
βασικών όρων που προέκυψαν
από την επεξεργασία

*(συνδεδεμένων με **ανύσματα,***
*ή **αραχνογράμματα** κλπ.)*

Η Αθήνα γίνεται «σχολείο της Ελλάδας»

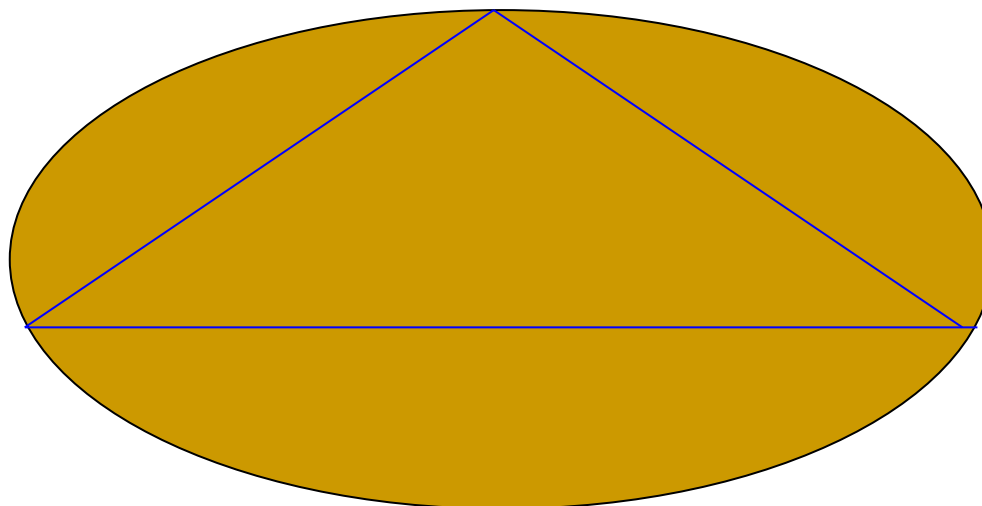
Φιλοσοφία (Σωκράτης)

Ιστορία

Ηρόδοτος

Θουκυδίδης

Θέατρο

Τραγωδίες Κωμωδίες

Αισχύλος

Σοφοκλής

Ευριπίδης

Αριστοφάνης

Η καθημερινή ζωή και η εκπαίδευση των Αθηναίων

Καθημερινή ζωή

Άνδρες: Αγορά, γυμναστήρια

Γυναίκες: Σπίτι

Σπίτια, τροφή

Εκπαίδευση (7 ετών)

Παιδαγωγός

**Γραμματιστής
Κιθαριστής**

Αγορά

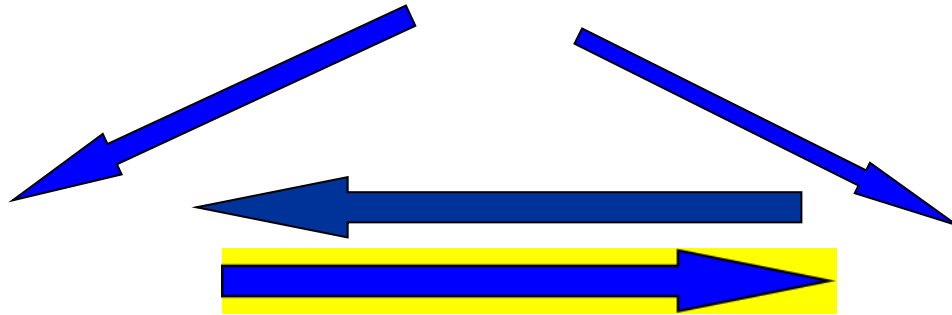
Στρατός

Οι κλέφτες και οι αρματωλοί

Εξεγέρσεις των Ελλήνων

Κορκόδειλος Κλαδάς (Μάνη)

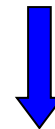
Κλέφτες

Λημέρια

Καπετάνιος – μπαϊράκι

Σύμβολο

Αρματολοί

Κατσαντώνης

Γ. Μπότσαρης

Λ. Τζαβέλλας

Επανάσταση 1821

Δ) Εκπόνηση των δραστηριοτήτων των βιβλίων
(ατομικά, εταιρικά, ομαδικά)

Ε) Εκπόνηση δραστηριοτήτων που επινόησε
ο/η εκπαιδευτικός

ΣΤ) ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:

**Συνθετική επεξεργασία όλων των
παρόμοιων κεφαλαίων**

«ΤΕΧΝΗΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»

(ή ομάδων κεφαλαίων μιας ιστορικής περιόδου)

στα πλαίσια ενός Project

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- Η Αξιολόγηση είναι:

Αρχική (πριν το μάθημα)

Διαμορφωτική (κατά τη διάρκειά του)

Τελική (μετά το μάθημα)

- Γίνεται με **Ερωτήσεις**,
με **Φύλλα Εργασίας**,
με **Σχεδιαγράμματα** και
Ευνοιολογικούς Χάρτες,
με σύνθεση **Ιστορικού Κειμένου**,
με **αφήγηση** κλπ...
-

■ ΤΕΛΟΣ

ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

ΤΗΣ «ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗΣ» ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- Μελετήστε πάλι και πάλι, πολύ προσεκτικά, τα στάδια που ακολουθήσαμε.
- Αυτή η συστηματική μελέτη θα σας βοηθήσει στην ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ που θα ετοιμάσετε...